

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para, De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 39.

Sobota 11. maja 1929.

Leto IV.

Pred volitvami v angleški parlament.

Na Angleškem se bodo vršile dne 30. maja volitve v spodnjo ali poslansko zbornico. V volilni borbi si stojijo v prvi vrsti nasproti delavska stranka, liberalci in konservativci. Ti imajo sedaj večino v zbornici. Na Angleškem so uvedli leta 1928 nov volilni red, ki daje enako moškimi kakor ženam volilno pravico.

Volilna borba na Angleškem je letos pomembnejša kakor je bila kdaj prej. Posledice vojne pritiskajo tudi na Anglijo. Zlasti trpi Anglija zaradi industrijske krize, ki je deloma nastala zaradi tega, ker ji druge države odjedajo svetovni trg in pa ker je angleška valuta razmeroma visoka in težko konkurirajo z blagom. Samo v rudarstvu je do pol milijona nezaposlenih delavcev. V drugih industrijah sicer kriza ni tako velika, vendar pa je občutna.

Predstavniki strank so povedali svoje programe, ki se tičejo v prvi vrsti angleške gospodarske krize. O političnih problemih govore le malo, ker love samo glasove, ne marajo se pa lotiti velikih svetovno-političnih vprašanj, ki so pravzaprav pravi vzrok sedanje svetovne krize in ki bo trajala še dolgo, če ne ozdravi pri korenini.

Tudi delavska stranka ima svoj volilni program. O njenem programu lahko rečemo, da se bavi s problemi svetovne politike.

Predvsem zahteva delavska stranka razorožitev, ukinitve vseh meddržavnih tajnih pogodb, ustanovitve obveznega svetovnega sodišča za reševanje sporov med posameznimi državami. Dalje priznanje društva narodov in urada dela, samoupravo kolonijam, priznanje Rusije, enakopravnost delavstva v kolonijah, uvedbo osemurnega delavnika in zaščito delavstva. Zlasti je važna trenutno zahteva po razorožitvi, ker se bodo potem lahko porabljali milijonski zneski produktivno v interesu narod-

nega gospodarstva in s tem odpravila nezaposlenost.

Program delavske stranke je velikopotezen, je praktičen, ki omogoča izhod iz današnjih kritičnih razmer, dočim programi meščanskih strank izigravajo usodo delavskega razreda v svrhu okrepitve kapitalizma.

Svetovna politika je veriga, ki je tudi Rusija ni mogla presekati. Zato ima delavska stranka prav, da začne delati tam, kjer so glavni vzroki današnjega gospodarskega in političnega položaja.

Ne vemo še, kako bodo volitve na Angleškem končale. Angleška javnost pričakuje, da delavska stranka znatno naraste, da narastejo morda nekaj tudi liberalci, da pa bo konservativna stranka, ki se s svojo politiko ni izkazala niti po mnenju angleške kapitalistične javnosti, nazadovala.

Uspeh delavske stranke v Angliji bi ne bil pomemben za delavstvo le v Angliji, marveč za ves svetovni proletarijat. Vsaj vemo, kako so nastopali angleški zastopniki v Zvezi društev narodov, na razorožitveni konferenci, na mednarodnih konferencah dela itd. S tem pa, če bi v Angliji zmagała delavska stranka, bi bil zastopan v Zvezi narodov v Ženevi ter v delavskem uradu in v drugih mednarodnih ustanovah velik svetovni imperij — po delavskih zastopnikih. Anglija je poleg Zedinjenih držav najvplivnejši partner v vseh teh ustanovah, gospodarski in politični pa vsekakor najmočnejši.

Iz tega jasno sledi, da mi želimo delavski stranki na Angleškem kar najboljši uspeh ne le v interesu angleškega proletarijata, ampak delavstva vsega sveta; ne bomo imeli direktnih koristi, toda svetovna politika bi po delavski zmagi v Angliji morala kreniti precej drugačno pot.

Avstrija je končno dobila vlado.

Volitev nove vlade se je izvršila v soboto. Devet ministrskih mest je zasedeno sledeče:

Predsedstvo: dr. Streeruwitz, podkancler: Vinc. Schumy, pravosodstvo: dr. Slama, prosveta: dr. Czermak, socialna politika: dr. Resch, finance: dr. Mittelberger, poljedelstvo in šume: posl. Födermayer.

trgovina in promet: dr. Schürff, in brambni minister: Vaugoin.

Prvi, drugi, četrti, šesti in sedmi so novi ministri.

Poleg prelata Seipla so bili v stari vladi socialistom najbolj sovražni: naučni minister Schmitz, fin. minister Kienböck ter zloglasni Vaugoin. Prva dva sta izločena iz nove vlade, pač pa je ostal Vaugoin kot v zasmeh ter provokacijo opoziciji. Ako bi večina res imela dober namen z opozicijo živeti kolikor toliko mirno, tedaj bi bila morala v prvi vrsti ravno Vaugoina izkrcati. Tako pa je jasno, da večina nima prav čistih političnih namenov. Kar se sicer te vlade tiče, je ista vsekakor vlada zadrege; to trdijo celo krščanski socialci, a še bolj to naglašajo landbundovci ter Velenemci. Dr. Streeruwitz ima menda samo to prednost, da je on nepopadli zastopnik Zveze veleindustrijev. Njemu so morali krščanski socialci dati poslanski mandat kot odškodnino za milijardni prispevek

Zveze industrijev v Seiplov volilni fond. On sam ni krščanski socialac, pač pa izrecni zastopnik industrijskih magnatov ter s tem tudi obenem zastopnik zloglasnih avstrijskih fašistov, imenovanih »Heimwehr«. Ta »Heimwehr« je organiziran, oborožen ter vzdrževan izključno od omenjene Zveze. Zato bo ta organizacija pod novim kanclerjem še bolj protežirana kot je bila dosedaj. Ni tedaj izgleda, da bi se ta vlada kdove kako dolgo držala. Socialisti bodo svoje stališče do nje precizirali, ko bo pokazala svoj program. Zato niso še sklenjeni dogovori med večino ter manjšino obvezni glede delazmožnosti v parlamentu, marveč je vse skupaj odvisno od zadržanja nove vlade. Kot smo že zadnjič rekli, ima socialistična opozicija danes mnogo trdnjše stališče v ljudskih množicah kot je bilo to mogoče slutiti pred krizo. Samo ena določba glede stanovanjske zaščite, ki jo je manjšina dovolila večini, to je »svobodni sporazum« med najemnikom ter hišnim posestnikom za stanovanja s tremi in več sobami, je povzročila skoraj revolucijo. Vsi sloji so se proti temu kompromisu postavili po robu in vodstvo krščansko-socialne stranke je bilo prisiljeno, v pomirjenje duhov v lastni stranki, izjaviti, da to še ni zakon in da bi naj taka določba veljala samo za luksuzna stanovanja. Toda kljub temu se še vedno vršijo

protestni shodi vseh mogočih organizacij ter zadrž. Zato je sedaj pričakovati, da bo nova vlada morala opoziciji dati znatne koncesije, ker bi sicer bila prisiljena iti v volitve. To bi pa pomenilo nič manj kot da bi se sedanja socialistična manjšina

spremenila v večino. Sicer so si meščanske stranke vladne mandate porazdelile kot so jih imele preje. Schürff in Slama sta Velenemca, Schumy je landbundovec, vsi ostali pa so krščanski socialci.

Gospodarstvo in delovni čas.

Nasprotstvo gospodarskih ali pravzaprav kapitalističnih krogov v naši državi napram zaščitni zakonodaji obstoji tudi radi takozvanega delovnega časa. Zakon o zaščiti delavcev predpisuje 8- do 10-urni delovni čas. Kakor vse važne določbe tega zakona, tako je tudi delovni čas le bolj na papirju.

Statistika delovnega časa — in ta pove najbolj po pravici — potrjuje našo trditev. Po podatkih Delavske zbornice v Novem Sadu velja v Vojvodini tale povprečni delovni čas v urah:

	1924	1927
Kovači	12	11
Kolarji	10½	11½
Kleparji	10½	10
Ključavničarji in mehaniki	10½	10
Mizarji	10¼	9¼
Krojači	11	10
Tiskarji	8¼	8¼
Brivci	12	11¼
Strojarji	12	12½
Stavbinski delavci	10¼	10¼
Delavci in namešč. v trgovinah	10½	11
V mlinih	10¼	10¼
V tovarnah	10¼	9¼

Srbija nam nudi sledečo sliko:

Stroka	Povprečni delovni čas leta				
	1914	1925	1926	1927	1928
metalska . .	11½	11	10½	10	9½
lesna	11	9½	9½	9	9
usnjarska . .	11½	10¼	10	10	10
oblačilna . .	11	10	10½	10	10½
stavbinska .	13	11¼	11½	11¼	11¼
trgovinska .	13	13¼	12	12½	11¼
tiskarska . .	9½	9½	10	8½	8½
hotelski sluge	14	14½	14¼	14¼	13½
živilska . .	14	12½	12	13	13

Pa bo kdo trdil, da je v Sloveniji bolje. Ne trdimo, da ni, vsaj deloma. V splošnem je pa zlasti v obrti in manjši industriji isti delovni čas, kakor po ostalih delih države.

Navedena statistika je poučna zlasti v enem oziru: Delovni čas v obrti in industriji ni rezultat socialne zaščitne zakonodaje, ampak rezultat borbe med delodajalci in delojemalci. Radi tega je bil krajši delovni čas že pred sankcijo zakona o zaščiti delavcev v onih strokah, v katerih je bilo delavstvo organizirano. Ko je stopil v veljavo citirani zakon, se je mogel uveljaviti z ozirom na delovni čas zopet le v tistih podjetjih, v katerih je bilo delavstvo organizirano.

To dejstvo naj bi služilo delavstvu kot kompas in odprlo oči. Boljša in lepša bo-

dočnost za delavstvo gre edino preko strokovnih organizacij.

Dobro je, da izpregovorimo besedo tudi o neumestni, pa stalni zahtevi naših gospodarskih krogov po daljšem delovnem času. Njihovo geslo je, »čim daljši delovni čas, tem višja produkcija«.

Kaj pravijo k temu strokovne ugotovitve. Higijenski muzej v Draždanah je preiskoval efekt enega delovnega dneva. Pričetek dela ob 7. uri zjutraj, konec s polurnim opoldanskim odmorom ob pol 6. uri popoldne. Delovno sposobnost delavčevega zjutraj ob 7. uri, to je ob nastopu dela, je označil z 90. Akcijska sila se je stopnjevala do 8. ure zjutraj na 100. Na tej višini je ostala še do 9. ure. Ob 10. uri je že padla na sposobnost ob nastopu v delo, to je na 90. Ob 11. uri je znašala že 85, ob 12. uri 80.

Ob pol 1. uri, to je po polurnem počitku, je delovna sposobnost zopet 90. Ob 1. uri 95, ob 2. uri istotako 95. Potem pa prične rapidno padati. Ob 3. uri znaša le še 80, ob pol 4. uri 75, ob 4. uri 72, ob 5. uri 68, ob pol 6. uri 65.

Ako vzamemo za normalni delovni čas osemurnik, v našem slučaju od 7. ure do pol 4. ure popoldne, vidimo, da je storitev zelo odvisna od svežosti telesa. Če pri normalnem delovnem času pade na koncu dela storitvena aktivnost. Naravnost katastrofalen je pa padec pri nadurnem delu.

In to je umljivo. Delavec ni namreč stroj, ki bi mogel producirati vedno večjo količino. Nasprotno vpliva na produkcijo zelo fizično in duševno stanje. Menimo, da pa ni potrebno še posebej dokazovati, da vplivajo pretirani napori na delavca v obeh ozirih kvarno. Če je preobremenitev trajna, potem ne bo produciral delavec kljub dolgotrajnejšemu delovnemu času niti toliko, kolikor bi sicer pri normalni obremenitvi.

To velja zlasti za obrate, kjer je v pretežni večini ročno delo. Pri strojnem obratovanju odločuje namreč pri produkciji tudi tempo stroja, pri ročnem delu pa zavisi intenzivnost in hitrost dela izključno od delavčeve svežosti. To pa ubija prekomerni delovni čas. Radi tega je silno pogrešno zlasti za male obrtnike, pa tudi za vso industrijo, ako žele zboljšati svoj položaj s podaljšanjem delovnega časa. Taka metoda pomeni prej katastrofo, kakor pa dvig gospodarstva.

Že to dejstvo dokazuje, da je delavska zaščita nujno potrebna. Dolžnost države pa je, da je ne ohrani le v sedanjem obsegu, ampak da jo zgradi do najlepše potankosti.

Neizogiben odgovor.

V 33. številki »Delavske Politike« je članek »Zveza s krščanskimi socialci?« z vobče delavskim interesom odgovarjajočim razumevanjem posegel v otvorjeno debato. Pravilno ocenjuje Delavsko zbornico, pravilno enotne delavske akcije, ki niso z njo v nikakoli vzročni zvezi. Pravilno izločuje iz strokovnih organizacij verstvo, narodnost in z njima spojeno politiko, vse to, da se more delavski interes brez kvarljivih vplivov nemoteno razvijati v kolektivnost. Hvalvredno se postavi »Delavska Politika« v bran nemarksističnim poskusom, ki so bili izraženi v njeni 31. številki; zavrača, kar je iz delavske miselnosti odvrgniti in povdarja, kar je po njenem mnenju za uspehe delavskega pokreta merodajno in seve posledično tudi sposobno ustvariti v družbi višjo razvojno stopnjo.

Več jasnosti pa bo treba zavoljo v članku zavržene »verske globine«, posebič svetovnega nazora, in to v zvezi z marksizmom, ki ima v članku tudi svoje posebno lice.

Resnično se mi vidi, da marksist ne more biti pripadnik kakoršnega koli sistematičnega veroizpovedanja;

da bi pa moral biti brez religije, takšna trditev ne bo odgovarjala resnici. Religija (verstvo) je odnos človeka posameznika do boga; kjer takšnega razmerja ni, nastopi primer areligioznosti (brezverstva). Na ti panogi je po mojem razumevanju marksiste ločiti. Kot primer religioznega marksista navedem Max Adlerja, kot primer areligioznega Lenina. V tesni zvezi s to opredelitvijo sta demokratičen socializem in despotičen socializem (komunizem).

V verstvo bodo spadali vedno odgovori na vprašanja, ki jih še znanost ni rešila. (Vsemirje, človek, odkod, kam, zakaj.) Kar znanost ne zmora, mora rešiti verstvo. Pri obični učenjakov zapazimo globoko vernost zastran vprašanj, ki so jim ostala nerešena. Zaključnega znanja ni, v neskončnem človek ne doseže ne začetka, ne konca. Torišče verstva je kljub uspehom znanosti še najbolj sežnejše in treba je z njim računati. Kadar bo vse dognano, utegne šele verstvo izumreti.

Zakaj bi pa verska globina v demokratičnem delavskem pokretu mogla biti kvarna, ko je pa vendar v kapitalističnih vrstah, kamor jo »De-

lavska Politika» odkazuje, prosta hinavščina. Kdor evangelij pravilno razumeva, osebno doživlja in želi njega materializacije in aplikacije v družbi, zasluži gotovo pohvalo verske globine. »Pridi k nam tvoje kraljestvo« bo mogel samo poglobljen vernik spraviti v sklad z izključno delavskim stremljenjem. Na zemljo si želi tega, česar pogrešamo, kar pa v enotnem hotenju ni prav nič nemogoče. V površnosti in blebetavosti ne, pač pa v globini verstva je izslediti nujnost socializma. Dokazov v to bi ne zmanjkalo.

Svetovni nazor sodobnikov je gotovo pretežno versko osnovan ali iz absolutne metafizike povzet. Socialistični svetovni nazor razširiti, smo si še premalo prizadevali, zato se ne razvnamajmo, če še komaj prihaja v poštev. Ni niti tako problematičen kakor drugi svetovni nazori in morebiti prav zavoljo tega redkejši. Izhaja iz prepričanja, da se socializem ne da odvrniti in da je podružabljivi človek avtomatičen nosilec take revolucije.

Zagonetnejši so vidiki marksizma, ki jih prinaša omenjeni članek. Da bi imeli intelektualci drugačen marksizem kot manualci? Manjka še trditve, da so le manualci sposobni najčistejšega marksizma. »Fizična sila, številčna moč delavskega razreda, njegova organizacijska strnjjenost in kolektivno čutenje — to odločuje zmaganje ali poraz delavskega razreda.« Tako članek. Na to je odvrniti, da se je pač prvotno polastilo marksizma ročno delavstvo, zatem delovodje, za njimi mojstri in po dialektiki, ki ji je tudi sam marksizem podvržen, naposled niso niti intelek-

tualci mogli ostati ob strani. To postopno širjenje marksizma pomeni faze v gospodarskem razvoju. Kdor bi to zavračal, bi marksizma ne mogel pravilno razlagati. Kdor Marxu pritrjuje, mora pritrđiti tudi preobrazilnemu razvoju svoje miselnosti sporedno in v posledici z vsako gospodarsko fazo. Tako je treba v službi marksizma vedno iz višjega vidika pota izbirati in cilje postavljati. Okorelosti marksizem ne pozna in ne prenaša, ker mu tega dialektičen materializem ne dopušča.

Tu ni mesta uveljavljati sentimentalnost intelektualcev. Če je danes vulgaren (prostaški) marksizem premagan, ne more to biti zasluga sentimentalnih intelektualcev, marveč posledica vsestranskega razvoja, ki odjekne tudi v marksizmu. Prostaški je bil marksizem, ki se je opiral samo na fizično silo, prostaški, ko je pripoznal samo gospodarske, koristiljubne motive kot edine nagibe družabnega življenja. Danes Marxu bolj razumemo. Ne mislimo, da bo razredni boj večer, ne izvojevan zgolj fizično. Razredni boj ima tudi svojo dialektiko, ki ga vodi k boljšim oblikam, od fizične k duhovni sili. Saj je vendar vse bilo prej v duhu izoblikovano, kar je danes izraženo v kamnu, betonu ali železu. In kaj hoče ročni delavec izvojevati s fizično silo, kar bi mu ne bilo prej v duhu dozorelo? Odgovorili boste, da najmanj in najprej boljše gnotno stanje. Da, gotovo, ker to hoče predvsem, naj ovire verske, narodne, državne pripadnosti najprej duhovno in dejansko premagaja pri sebi, spozna naj razred, čigar član je in prične zadego odrešenja smatrati kot svojo zadevo in ne kot zadevo svojih izkoriščevalcev, kakor to danes doživlja.

Kdo si upa takšno napotitev imenovati sentimentalnost? To je eminentno duhovno delo, ki ga morejo opraviti intelektualci, če sploh razpolagajo s sposobnostmi te smeri. Pri nas jih gotovo pogrešamo; pogrešati bomo pa morali vsled tega tudi enotno usmerjenega delavskega pokreta. Govor o fizični sili pa v odnosu s bridkega pomanjkanja temeljnih nastavkov k enotnosti dandanes med delavstvom že učinkuje odbojno. Oboževanje sile, kjer ni nosilec moči, današnjemu spoznavanju ne odgovarja. Silo tudi delavec smatra kot mehaničen izraz duhovno zasidrane pravice, morale. Kjer takšnega kolektivnega naziranja o pravici, morali, ni, kaj mu more obečati sila?

Ali bi se mogel marksizem kaj nuditi po uvedbi brezrazredne družbe, če bi rešaval zgolj gospodarska vprašanja s fizično silo? In vendar se bo po Marxu v brezrazrednosti šele neoviran razvoj človeške družbe pričel.

Z miselnostjo fizične sile danes pač ne bomo več marksizma podprli. Dialektična pot nas vede od fizične sile navzgor k sociološko učinkovitejšim oblikam, čeprav še danes kolektivnosti v takem stremljenju ni opaziti. Kakor je nekdan v udejstvovanje sile bil potreben denar, denar in zopet denar, tako je danes

potrebno v njeno premaganje vzgoje, vzgoje in zopet vzgoje.

Predmetni članek je nadaljevanje polemike za razčiščenje marksistične miselnosti v slovenskem delu delavskega gibanja. Obenem pa izražamo željo, da naj bi se oglašili vsi naši posamezni misleci, ki naj bi k tej polemiki prispevali in obrazložili svoje stališče. Uredništvo.

Kongres „Svobode“

Za kongres „Svobode“

se vrši v nedeljo, dne 12. maja v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Kongres bo obravnaval zelo važna vprašanja proletarskega izobraževalnega dela. V zadnjem letu je centrala »Svobode« delala na tem, da postane »Svoboda« splošno prihana marksistična kulturna organizacija, ki naj goji vse panoge duševne in telesne kulture. Kongresa se bo udeležil tudi s. dr. Julius Deutsch iz Dunaja kot predstavnik delavske sportne internacionale, v kateri je »Svoboda« včlanjena. V nedeljo popoldne bo na igrišču »Ilirije« nogometna tekma med športnim klubom ljubljanske »Svobode« in avstrijskimi nogometaši. Polovična vožnja je dovoljena.

je dovoljena polovična vožnja. UPRI-ZORITEV drame »RUŠILCI STROJEV« na predvečer kongresa, t. j. 11. maja, NI DOVOLJENA. Dovoljen je občni zbor sam v nedeljo, dne 12. t. m., in NOGOMETNA TEKMA MED LJUBLJANSKIM S. K. »SVOBODO« in AVSTRIJSKIMI SPORTNIKI. Tekma se vrši ob 3. URI POPOLDNE NA IGRISČU »ILIRIJE«. Pred tekmo igra godba »Zarija«. Sodrugi iz bližnjih krajev Ljubljane naj posetijo to tekmo v čim večjem številu in s tem pozdravijo avstrijske goste.

Materinski dan.

Dne 20. maja hočejo proslaviti mater. Pripravljajo manifestacije, zbirke in marsikatera govoranca bo govorjena v čast — matere. In ni ga človeka, ki ga ne bi milo dirnilo v srcu, ko čuje, da je en dan v letu posvečen materi, tudi njegovi materi in bodočim materam.

Ali je vprašanje matere res tako važno, da se mu mora posvetiti en dan v letu? Kakšen namen ima ta dan, kakšni so vzroki; ali so pravi ali ne, in kakšen namen naj bi imel materinski dan?

Mati je otrokova vzgojiteljica. Kakršne so matere, tak je narod; kakor skrbi narod za matere, tako vzgajajo matere narod. To bi bila logična misel, če jo jemljemo na splošno.

Položaj neimovite delavske matere je danes v resnici težak. Če si mora po 30 in 40 odstotkov teh žena služiti svoj kruh v pridobitnih poslih z meznim delom, pomeni to, da bi materinski dan proslavil najlepše tisti, ki bi ustvaril za matere boljše socialni položaj, to je, položaj, v katerem bi imele priliko, da se vzgoje za matere in je njihov socialni položaj tak, da lahko vzgajajo otroke.

Ta materinski dan je samo čutna prireditev. Nekateri res vidijo bedo, drugi se

sklicujejo na to, kako slavne sinove so nam rodile matere za domovino itd. Nihče pa ne prime stvari tam, kjer je potreba, da si mora biti za vsakogar jasno, da v socialni bedi, v robstvu živeti narod ne more niti roditi niti vzgojiti krepeke, zdravega naroda. Poveljevanje matere, obdarovanje posameznih mater z dinarčki, je reklama za propagatorje misli morda, ne more pa biti tako delo resno in uspešno. Zakaj, kdor hoče imeti dobre matere, zdrav, krepak naraščaj, ta mora skrbeti v prvi vrsti za to, da se ves narod socialno in kulturno dvigne.

Materinski dan kot karitativna prireditev ali kot reklama za zgodovino, ne more dati narodu dobro mater. Vse spoštovanje do matere, ki je že po naravi utemeljeno, se nasprotno izpodkopava, če se ji ne da primerne socialnega stališča v družbi, ker z miločinami se podpira nesrečne siromake, nikakor pa ne junake, junakinje-matere, ker te pa že potrebujejo pristojen socialni položaj v družbi, če hočejo dobro izpolniti svojo materinsko nalogo.

Materinski dan proslavimo torej najbolje, če zahtevamo pravičen socialni položaj za mater in za narod sploh.

Zadružno gibanje.

Občni zbor Zveze gospodarskih zadrug v Jugoslaviji.

Zadnjo nedeljo, 5. maja, so se zbrali v dvorani palače Delavske zbornice v Ljubljani na običnem zboru Zveze gospodarskih zadrug v Jugoslaviji predstavniki delavskega konzumnega in produktivnega združništva v Sloveniji. Občni zbor je bil — po razpravah sodeč — zelo stvaren in so delegati pokazali mnogo razumevanja za velike naloge, ki si jih stavlja delavska zadružništvo.

Občni zbor je otvoril in vodil zadružnik Kristan, predsednik Zveze gospodarskih zadrug v Jugoslaviji. Iz poročila verifikacijske komisije smo posneli, da je bilo navzočih 39 delegatov, med gosti pa so bili zlasti predstavniki vseh šestih Delavskih zbornic v Jugoslaviji. Strokovna komisija za Slovenijo in »Svoboda«. V imenu delegacij Delavskih zbornic je občni zbor pozdravil tajnik Centralnega Sekretarijata Delavskih zbornic v Beogradu s. dr. Živko Topalović, v imenu Strokovne komisije in »Svobode« pa ss. Pretnar in Vuk, ki sta v svojih pozdravnih govorih izrazila željo po najtesnejšem sodelovanju strokovnih, kul-

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

109

Kako je mogel lagati? Vest ga je pekla in odločil se je, da jo mora najti še noč in ji vse povedati. Zaradi obleke se ji mora opravičiti in zaradi laži. Bodi kakorkoli. Odpovedala sedaj ne bo več, če tudi ji pove, da ni on prevajalec, ampak avtor. Vlogo je vžljubila in jo igra z veseljem, če tudi ne tako dobro, kot bi Leo rad. Prehladna mu je za strastno gospodinjo, premalo živa in zapeljiva.

Po večerji se je oblekel, šel v gledališče k predstavi in nato jo je počakal za odrom. Dolgo je ni bilo. Tudi sestra jo je čakala.

»Dober večer, gospodična.«

Dve uri spanja mu je dalo novih moči in Leo je živo pozdravil svojo soigralko v »Nemoči«.

»Kaj pa vi tukaj?« se je veselo obrnila od sestre k njemu. Videti je bila dobre volje.

»Z vami bi se rad nekaj govoril.«

Stopili so na cesto.

»Kaj pa takega? Pa ja ne boste akademije odpovedali?«

»Tega ne, gospodična, ampak opravičiti se moram pri vas.«

»Zakaj?«

»Popoldne sem bil pri generalki tako neroden, da sem vam strgal novo obleko. In niti opravičil se še nisem. Oprostite, meni je res težko, ampak jaz sem bil tako utrujen, da sem igral s silo. Doživetja ni bilo nobenega v meni in zato se mi je zgodila ta nesreča...«

Vesela igralka je smehljajoč se poslušala njegovo opravičilo.

»Nič hudega zato, gospod Vuk. Nič hudega. Saj sem takoj popravila. In v pondeljek bova tako igrala, da bova vse raztrgala...«

Pogledala mu je koketno v oči in Leo je bil pomirjen.

»Potem pa se vas bom res ball!« Nato so se smejali vsi trije.

»Nocoj grem na maškerado. Ali me spremiti? Sedaj skočim samo še v sobo, da se preoblečem.«

»Dobro. Počakam vas.«

Leo je čakal in premišljeval, kako bi rešil še drugi voz, ki ga je zadržnil s tisto nedolžno lažjo o avtorju »Nemoči«. Zamislil se je tako, da ni spoznal črnega domina, ki se je ustavil par korakov pred njim. Gledala sta se nekaj časa.

»Ali ste vi, gospodična?«

Imela je že krinko na obrazu, zato je ni spoznal. In črni domino se je z zvonkim glasom zasmejal.

»Jaz, jaz...«

In šla sta. Ona je bila vesela ter je pripovedovala, kako rada pleše in kako se že veseli pustnih dni. Nocoj gre na maškerado, jutri spet, v pondeljek je »Nemoč« in v torek spet maškeradni ples. Igralka mora biti vedno mlada, če tudi ji čas šteje leta, ona jih ne sme. V njeno veselo razpoloženje je v zadnjem trenutku, ko sta se že bližala Narodnemu domu, vsilil svoje novo opravičilo.

»Gospodična, še nekaj vam moram izpovedati. Poprej nisem mogel vsega.«

»Danes pa ste kot na spovedi pri meni. Haha.«

»Res. Na spovedi pa...«

Videl je, kako so ji noge že nestrpne (iz dvorane je odmevala godba), zato je hotel hitro končati: »Drame nisem namreč prevedel, ampak sem jo spisal sam.«

»Torej ste Sila vi?« Igralka se je spomnila, kaj je dejala pred štirinajstimi dnevi in smeh jo je posilil. Nocoj je vzela vse z vesele strani.

»Da, jaz, gospodična.«

»Potem vam pa moram res čestitati.« Stisnila mu je roko.

»Ne smete biti hudi radi tega, ker sem vas nalagal. Bal sem se, da bi sicer odklonili vlogo. Saj veste, nihče ne veruje v mladega človeka in ker ste se zadnje dni tako začeli vživljati v igro in ker ste jo tako vžljubili, mislim, da jo tudi cenite... Vest me je pekla radi te laži in zato sem vas prišel nocoj čakati, da mi date še zanjo odvezo...«

Sedaj sta se smejala obadva.

»Še z večjim veseljem bom igrala. Vem, kako je bilo meni ob prvem nastopu. Tako, sedaj je vse v redu. Godba me že kliče. Lahko noč.«

Stisnila sta si roke in črni domino je zbežal po stopnicah navzgor, odkoder je prihajala godba. Leo je gledal za njim še, ko je izginil iz pred njegovih oči... Nato je krenil proti domu.

»V pondeljek...« še petinštirideset ur je do nastopa.

Ura v stolpu je odbila enajst.

turnih in gospodarskih organizacij. Pismo so občni zbor pozdravile češka zadruga zveza, avstrijska zadruga zveza in Zadruga zveza v Ljubljani ter Glavni zadrugaški savez v Beogradu.

Izbrano poročilo načelstva je tudi topot podal predsednik zveze. V svojem skoro enournem poročilu je nanizal mnogo lepih misli ter načrtov in nalog, ki naj bi jih rešilo delavsko konzumno, produktivno in denarno zadrugaštvo. V poročilu pa je orisal tudi velike težave, s katerimi se zadruga gibanje vso povojno dobo bori.

Sliko o podrobnem delu Zveze smo razbrali iz tajniškega poročila. Največ delovne energije je absorbiralo intervencionistično delo pri velikih županstvih, srečnih poglavarstvih, davčnih in sodnijskih uradih.

Iz računskega in nadzorstvenega poročila smo razvideli, da Zveza dohodkom primerno ureja izdatke in je bil v tem smislu za bodoče poslovno leto sprejet proračun.

Poslovnim poročilom so sledila zanimiva predavanja, katerim so delegati pazno sledili: zadrugaški Filip Uratnik je predaval o »Socijalno-političnem udejstvovanju zadrugaštva«, z. Franjo Vilhar o »Pomenu kreditnega zadrugaštva«, z. Mici Ajdiškova o »Pomenu žene za zadrugaštvo«. Predavanjem je sledila splošna razprava, pri kateri so iznesli razmeram primerne predloge in misli k bodočim smernicam delavskega zadrugaštva z. Cobal, Petejan, Svetek itd. Zadrugaški Svetek je opozarjal na nujno potrebo organizacije zadrugaških šol in tečajev, v katerih naj najdejo zadrugaški nameščenci in zlasti poslovodje zadrugaške vzgoje in izobrazbe. Nič manj važna pa ni vzgoja zadrugaških članov po zadrugaških načelih. Zadrugaški Petejan je apeliral, da okrepimo predvsem konzumne zadruge, ker so le one v stanju razgibati ljudske množice.

Reifen vseh razprav je bil ta, da vse velike urednosti, ki jih je zadrugaštvo

ustvarilo delavstvu, ohranimo in okrepimo. Veliko zadovoljstvo med delegati je vzbudilo zlasti poročilo, da se delavsko zadrugaštvo tudi izven Slovenije polagoma ustvarja in utrjuje in da bo v bližnji bodočnosti Zveza gospodarskih zadrug v Jugoslaviji postala v resnici to, kar si je zadala za svojo nalogo: Združiti okoli sebe vse, kar čuti delavsko in zadrugačno v tej državi.

Zadrugaški odsek Delavske zbornice za Slovenijo je zunanje goste povabil na poučno turnejo po vseh večjih krajih Slovenije z namenom, da jih seznani z delavskimi zadrugaškimi ustanovami v Sloveniji. Ta turneja se je vršila po običnem zboru Zveze in je trajala dva dni. Udeležili so se turneje vsi delegati Delavskih zbornic, ki so se nad vsem, kar so na turneji spoznali in videli, izrazili zelo pohvalno. Imponirala jim je zlasti velika zadrugaška organizacija konzumentov, ki jo predstavlja Konzumno društvo za Slovenijo s Konzumnim društvom rudarjev v Hrastniku in Trbovljah ter »Posavjem« v Zagorju. Vso solidnost, ki jo ima delavsko gibanje v Sloveniji, je dalo ravno delavsko zadrugaštvo. Iz njih prihaja najboljši kader socijalnih, gospodarskih in kulturnih delavcev. Brez številnih delavskih prosvetnih in zadrugaških domov, ki jih je postavilo delavsko zadrugaštvo, bi tudi delavstvo Slovenije pomenilo mnogo manj in bi ne bilo tako vpoštevano **kulturni in gospodarski faktor**, kakor je. Upati smemo, da so se o tem vsi gostje, ki so se turneje udeležili, dovoljno prepričali in da smemo v bližnji bodočnosti pričakovati velikega kooperativnega dela zadrugaških, strokovnih in kulturnih organizacij v naši državi. Če bi imel zadnji občni zbor Zveze gospodarskih zadrug v Jugoslaviji in njemu sledeča poučna turneja samo ta uspeh, bi svoj namen dosegel. Trdno se nadajamo, da je temu tako.

Dnevne novice.

Avstrijski kancler dr. Streeruwitz je povdarjal v svojem programnem govoru, da bo njegovo delo posvečeno gospodarskim vprašanjem. Povdarjal je tesne odnose z Nemčijo in se jasno izrekel za demokracijo in za skupno delo s strankami. V imenu socijalne demokracije je govoril s. dr. Renner, ki je naglasil, da delavstvo že pozna novega kanclerja od prej kot zastopnika industrije, ki je trd ali vendar človek, s katerim se je dalo lojalno obravnavati razna sporna vprašanja. Govornik je odločno nastopil proti nacionalističnim »heimwehrovcem«, ki ogrožajo varnost prebivalstva in demokracijo republike. — Kanclerjev govor so meščanske stranke sprejele z odobravanjem na znanje; vendar pa je narava novega kanclerja taka, da se mu bodo te stranke prav kmalu pričele kujati, če ne bo hotel ustreči njih prepotentnim reakcionarnim željam.

Atentat na Voldemarasa. Predsednik litavske vlade Voldemaras je pravzaprav diktator. Vlada celo proti volji tistih ljudi, ki so ga spravili na površje. Zaradi tega ima mnogo nasprotnikov. V nedeljo je šel zvečer v gledališče na koncert in na poti je neznan storilec ali več storilcev izstrelilo šest strelcev proti njemu. Voldemaras ni bil zadet, pač pa je bil ustreljen njegov pobočnik in desetletni nečak. Voldemaras se je vrnil domov in tudi leningrajski koncert v gledališču je bil odpovedan. Atentatorji so pobegnili.

Poizkušen atentat na Pribečevića. Minuli teden so poročali listi, da je bil poizkušen atentat na Svetozarja Pribečevića. Vest o nameravanem atentatu je pa izmišljena, ker so človeka, ki so ga prijeli v Pribečevićem stanovanju, dasi je imel revolver, takoj izpustili.

Najemniki za svoje pravice. V nedeljo se je vršil v sejni dvorani Delavske zbornice v Zagrebu shod stanovanjskih najemnikov. Kot glavni govornik je poročal Kurelac, ki je nov stanovanjski zakon podvrget ostrim kritikam. Novi zakon nudi hišnim posestnikom več kot so sami pričakovali in vse samo na stroške najemnikov. Zato bodo najemniki morali svojo akcijo nadaljevati. Govornik je predlagal, da se naj pošlje brzojavka kralju, ministrskemu predsedniku ter ministru socijalne politike. Župana dr. Srkulja se naproša, da čimprej skliče anketo glede ureditve najemnin. Najemnine se morajo na vsak način maksimirati. Končno je govornik predlagal, da se naj čimprej skliče velik javen shod vseh zagrebških najemnikov, na katerem bi se naj sklepalo glede maksimiranja najemnin. Vsi najemniki bi naj podpisali peticojo glede slednje zahteve.

Dunajski župan je prepovedal uniformirane obhode. V Avstriji postajajo nemški nacionalci naravnost predzniki. V zadnjem času so takozvani »heimwehrovci« nastopali v podeželskih krajih ter povsod povzročali krvave spopade s svojimi izizzvanji. Sedaj so se pa odločili, da napravijo tudi na Dunaju tako parado to privlečejo tja svoje pristaje. Dunajski župan pa, ki je ob enem deželni glavar, je prepovedal vsakršne uniformirane nastope na Dunaju, ker ne more dopuščati, da bi se tudi na Dunaju dogajale podobne stvari. Razglas dunajskega policijskega ravnatelja pravi, da bi vsakršni krvavi dogodki imeli za Dunaj težke nedogledne posledice, tako v gospodarskem, tujskem kakor tudi socijalnem oziru. Dunajska občina mora skrbeti za dobrobit pre-

bivalstva, za ugled občine in za red, da se lahko razvija v smislu, ki ga določa mestna uprava, zlasti v sedanjih težkih gospodarskih in socijalnih razmerah. S tem ukrepom je prepreden nastop »heimwehrovcev«, ki so ga hoteli prirediti v nedeljo na Dunaju. Za nas je popolnoma razumljivo, da je nastopila dunajska občina proti tem prireditvam, katerim bi se bili nedvomno pridružili razni temni elementi ter povzročili kakršnekoli neprijetnosti. Socijalno-demokratska stranka pač lahko prevzema odgovornost za svoje organizacije, nikakor pa ne za one, ki hočejo ovirati socijalno-politično delo občine.

Čehoslovski agrarci so imeli svoj kongres v Pragi. Na tem kongresu je govoril ministrski predsednik Udržal, referent dr. Hodža in predsednik Švehla razne govore. Švehla je zlasti poudaril, da se politično strankarstvo orijentira po treh interesnih smernicah, in sicer v agrarno, socijalistično in klerikalno skupino. Švehla je s tem povedal, da je klerikalizem čisto svoje gibanje, ki nima in ne more imeti ne s kmeti ne s socijalisti, to je delavstvom, ničesar skupnega. Čehoslovski agrarci torej to že uvidevajo, pri nas pa imamo vrsto »prosvitljenih« ljudi, ki iz demagoških razlogov, ne moremo reči drugače, trdijo povsem nekaj drugega.

Reforme v prometnem ministrstvu. Reforme, pa zopet reforme! Prometni minister (sedaj dr. Korošec) dobi tri pomočnike, ukine se pa generalna direkcija. Obilne direkcije dobe več pravic. To so nameravane reforme. Administracija je res bila potrebna reform, potreben je pa reform tudi socijalni položaj železničarjev. Železnice so večinoma v državni upravi, zato bi morala uprava poskrbeti, da se pri železnicih uvede za nameščence primeren eksistenčni minimum, poleg drugih socijalno-političnih ugodnosti, ki dajo kolikor toliko železničarjem socijalno sigurnost. Zakaj le dobro preskrbljeni nameščenci bo vršili sigurno svojo službo. To je načelo moderne kapitalizma in najboljše racionalizacija narodnega gospodarstva. Seveda mora uprava poskrbeti tudi za to, da bo promet, da bodo prometne prilike take, ki ne bodo ovirale razvoja.

K vprašanju šolskega verskega pouka. Z ozirom na intervencijo škofov, je vlada pristala, da naj se uvede verski pouk v osnovnih šolah obvezno. Stroške za ta pouk pa naj poravnava cerkev, katoliška in pravoslavna. Učne knjige bi oskrbovalo ministrstvo pravde. Škofi pa s tako rešitvijo niso zadovoljni, zato so sklicali v Zagreb posvetovanje, na katerem so sklenili (medversko seveda) poslati h kralju novo deputacijo, in sicer katoliškega nadškofa Rodiča in pravoslavnega vladiko Letico. To poročamo zaradi tega, da pokažemo politiko jugoslovanskega episkopata, ker nekateri vedno trdijo, da v verskih vprašanjih m politike.

Razorožitvena konferenca se bo odgodela. Kljub resnim in neresnim predlogom ne morejo nikamor. Sedaj so postavili vprašanje tako: Zedinijo naj se najprej prizadeje države glede pomorskega oboroževanja, potem naj se govori o razorožitvi na kopnem. Edino Nizozemska je izjavila, da hoče sama izvesti razorožitve, toda delegati drugih držav so se ji skoro posmehovali, češ, kateri zaveznik jo bo še branil, ker ne bo mogel računati na nje pomoč, kadar bi bil sam napaden.

Strašna praznovornost kmečkega ljudstva. Na Poljskem so kmetje svojega tovariša, ki je imel radio-sprejemni aparat, enostavno do smrti pretepli, ker so bili mnenja, da je kmet potom radija v zvezi s hudičem. Na Poljskem je ljudstvo versko fanatično. In vidi se, da povsod tam,

„Moje stanovanje se kar blešči od snage,“

pravi mlada gospa Mica. „RADION mi olajšuje delo, ker pere ne samo perilo, ampak tudi stopnice, vrata in tla. Vse to čisti RADION brez truda in hitro.“

Varuje perilo!

kjer je ljudstvo najbolj verno, da je v kulturi najbolj zaostalo. O tem se lahko vsakdo prepriča.

Priljubljen zdravnik. Na Dunaju imajo zdravnika, ki se piše dr. Bohr. Ta zdravnik si je po pravici zaslužil ime »ljudski zdravnik«, kajti dr. Bohr prejema za svoje obiske na dom po 80 grošev kot honorar. Pred kratkim pa je bil ta priljubljeni zdravnik obsojen na tri dni zapora, ker je neki stranki zapisal prepovedan strup. Peticojo na justičnega ministra, da se naj kazni dr. Bohru anulira, je do sedaj podpisalo 51.000 oseb. Dr. Bohr ordinira dnevno od šeste ure jutraj pa do poznega večera samo za ljudski blagor in je v svojem poslu že osivel. Pred par dnevi se je vršil v gostilni »Zur Glocke« javen shod, ki ga je sklicalo društvo »Oesterreichische Gesellschaft für Naturheilkunde und Lebensreform«, na katerem je bil silen naval ljudstva. Na tem shodu je nastopil kot prvi govornik predsednik omenjenega društva Furlan, na to je nastopil vseučiliški profesor dr. Liszt. Vsi govorniki so naglašali velike zasluge omenjenega zdravnika, ki gotovo nima primere. Shod je sklenil prirediti zbirko za doprinski kip dr. Bohra. Od ministra se zahteva, da ali dovoli obnovo razprave, ali pa vsaj pomilosti dr. Bohra.

»Nepolitična« politika »gospodarskih krogov«. V državi so razpuščene politične stranke, ki so nosilke življenja, regulator naravnega razvoja in napredka v demokratičnih državah. S tem pa pri nas politika ni nehala. Tudi takozvana »gospodarska« orijentacija, ki je pri nas navadna fraza, je — politika. In celo tisti, ki govorijo o nepolitiki, so dejansko politiki, samo s to razliko, da sami vodijo politiko, drugi je pa ne

smejo. Kakor je bilo potrebno v državi prerezati vozal zmešnjav, je vendar v velikem interesu splošnega zdravega razvoja, da se zopet uvede svoboda mnenja, svoboda delovanja v javnem življenju, ki je sicer napovedano v manifestu. To pa zaradi tega, ker posamezniki, zlasti pa »gospodarski krogi«, izrabljajo sedanje stanje v svoje sebične politične namene in s tem kale miroljubno razpoloženje ter vzbujajo nejevoljo. Regulator razvoja — politika — je potreben, ni prav nič nevaren, ker končno zmagaja, če ima svobodo, vendarle pametna misel.

+ Nekaj posebnega Vam nudi pri nakupu birmanskih daril tvrdka M. Ilgerjev sin, Maribor, Gosposka ulica 15, trgovina z urami in zlatino. Samo prvovrstna kvaliteta, neverjetno nizke cene, poznano velika izbira, tudi na obroke.

Za smeh.

Molitev po jedi.

Pavelček je bil vaju po kosilu vedno zmolit zahvalno molitvico. Nekega dne je po kosilu s starši v restavraciji. Po končanem kosilu sedi Pavelček, ne da bi sklenil rok. »No, dečko, ali se ne boš zahvalil bogu za kosilo?« ga je vprašal oče. »Ne, papa; danes pa ne, saj plačamo.«

Naročajte in širite »Delavsko Politiko«! Zahtevajte jo v vseh lokalih, kamor zahajate! Kupujte edine v trgovinah, katere inserirajo v delavskih listih! Podpirajte svoj tisk, ker s tem jačate svojo moč!

Če hočeš dobiti lepe knjige in poceni, postani član »CANKARJEVE družbe«!

Kultura.

Miha Maleš: Rdeče lučke. Ljubljenska povest v slikah. Založil avtor. Ljubljana 1929. Svetovno slikarstvo, zlasti ono, ki mu slikanje in risanje ni samo namen samega sebe, dekoracija ali buržujsko hvalisarsko portretiranje, ki se bori sredi življenja za človeške pravice posameznika kot množice, je zadnje čase iznenadilo knjižni trg z lepimi publikacijami. Belgijec Fran Massareel je že objavil več socialnih borbenih povesti v lesorezih, prav tako risar-kritik nemške kakor internacionalne buržoazije in reakcije, borec Georg Gross, ki je bil lani obsojen radi blasfemije (žalitve verskega čuta), ker je za vpričoritev »Svejka« narisal sliko Kristusa na križu, pokritega s plinsko masko... Satira na grozečo plinsko vojno in sodelovanje cerkve. Že pred šestdesetimi leti umrli francoski risar Daumier je v svojih risbah ostro bical in označil vso laž vladajočega meščanstva. Miha Maleš, mlad, talentiran, slikar, ki smo ga sicer lani ob razstavi »Četrte generacije« ostro kritizirali, je izdal kot prvi slovenski slikar Povest v risbah. Miha Maleš je s to knjigo napravil močan in nov korak naprej, zakaj že v uvodu je pogumno izpovedal svoje novo stremljenje: V času tehnike, filma, kolektivnega človeka, v času težkih življenjskih borb mora tudi umetnik stati sredi življenja, v njem se mora izživljati in izražati vsak iz trpeče množice, od delavca do uradnika. Preprostemu človeku, ne nadutemu izživljatemu in dobičarskemu verižniku-kapitalistu, je treba govoriti iz oči v oči, z jasno in razumljivo besedo. Maleš še sicer ni v praksi popolnoma izvedel svojega uvoda, saj je komaj začel, toda začetek je dober, močan in lep, da daje mnogo upanja. Zlasti moramo omeniti sliko obeh mater in tragični prizor iz proletarskega zakonika »100 Din« itd. V obliki še sicer ni realistično jasn, v glavnem je še vedno zaljubljen v neko romantično, včasih za oko neprijetno, nerealistično črtanje figur, toda proti koncu so že častne izjeme. Iz sentimentalne zaljubljenosti prehaja ponekod že v socialni realizem in če bo hodil po tej poti naprej, ne bo izgrešil. Lepo opremljena knjiga se naroča pri avtorju.

Nekaj o romanu »Človek mrtvaških lobanj.« K članku pod gornjim naslovom sporoča Proletarska knjižnica v Ljubljani vsem vnetim in vestnim bralcem Kreftovega romana, da izide delo v ponatisku kot lepo opremljena knjiga. Delo v resnici zasluži ponatis, saj je eden izmed redkih slovenskih romanov, ki obravnava sodobna vprašanja — sodobno. Izšlo pa bo samo v zaključnem številu, zato že sedaj pozivamo, da se priglase vsi oni, ki bodo knjižno naročili. Naslov: Proletarska knjižnica (Svoboda), palača Delavske zbornice v Ljubljani, Maklošičeva cesta.

Prvi Invalidski kino v Jugoslaviji. Dne 1. maja t. l. je Udruženje vojnih invalidov prevzelo v lastno režijo »Kino ljubljanski dvor«. Organizacija, ki podpira številne žrtve svetovne vojne, si je stavila za svoj

visoki cilj, da s solidnim in vestnim delom uvede malo več kulture in umetnosti v slovensko filmsko življenje, kakor smo bili do sedaj tega vajeni. V dokaz, da je njeno stremljenje sčasoma kot filmsko podjetje širiti kulturo, je angažiral pisatelja Bratka Krefta za ravmatelja svojega kina. Prav dobro se zavedamo, da bo delo za uresničenje teh ciljev zelo oteženo, ker je to prvo in edino tako podjetje v vsej Jugoslaviji. Poleg sodruha Krefta sodeluje tudi kot odbornik oblastnega odbora vojnih invalidov sodr. Ivan Vuk. Zato priporočamo vsem sodrugom in sodružicam, da pridno posejajo »Invalidski kino ljubljanski dvor«. Številni poseti bodo najbolj omogočili uresničenje idealov, ki so si jih stavili vsi, ki vodijo in sodelujejo pri omenjeni filmski zadrugi. Naše kine po deželah in revirjih, ki jih vodi »Svoboda«, pa opozarjamo, da se lahko obračajo po informacije na »Kino ljubljanski dvor«, ki bo do jeseni poskrbel tudi za izražanje kulturne filma in skioptične slike s predavanji. V konkurenci, ki jo izjava privatni kapital z vso ostroostjo zlasti pri filmih, bo novemu združnemu podjetju, ki ne stremi po privatnih dobičarskih namenih, prijateljstvo vsakogar dobrodošlo. Zato pridno posejajte »Kino ljubljanski dvor«!

Med prijatelji: »Svetujem Vam, draga gospa, da vzamete za pranje perila SCHICHT-ov »RADION«. Pogledajte današnji oglas!«

Maribor

Ljudska univerza v Mariboru. V ponedeljek, 13. maja: G. sodni svetnik dr. Trauner o čarovništvu in čarovniških procesih na Spodnjem Štajerskem.

Knjižnica in Čitalnica Prosvetnega odseka Delavske zbornice v Mariboru. Dr. Verstovškova ul. 4. je ob nedeljah in praznikih od meseca maja do meseca oktobra zaprta.

Zaloško pismo.

Zalog, to je nekak kulturni center D. M. Poljske občine, dasiravno je le mala vasica. Tu je sedež vsakovrstnih kulturnih organizacij, katerih članstvo pa tvorijo v ogromni večini delavci, ki žive raztreseni po celi naši ne ravno majhni občini. Delavec je član »Svobode«, delavec je član tukajšnje »Čitalnice« in »Krekove mladine«. Vse kar obstoji, vse so znosile skupaj pridne roke delavcev in njim gre hvala, da imamo tu v času sezone skoro vsako nedeljo bodisi slabo ali pa dobro prireditve. S tem seveda nečemo prav nič podrejevati zasluge posameznih inteligentov za razvoj tukajšnjih kulturnih organizacij, vendar pa takoj pribijemo: V kolikor je bilo pri njih požrtvovalnosti, v kolikor so delali iz kakih idealnih ozirov, so napravili oni le svojo dolžnost, katere njih kot inteligente moralčno veže, da delajo za dobro tistega malega človeka, pa naj bo delavec ali kmet, ki dejansko v potu svojega obraza ustvarja

vse dobrine na tem svetu. »Ne samo, kar velevala mu stan, kar more to mož je storiti dolžan!«, pravi Gregorčič; le žal, da so tudi pri nas zelo redki tisti, ki bi se po tem ravnali, oziroma to pravilno pojmovali. Pri nas imamo torej kar tri kulturne organizacije. To seveda ni za nas dobro. Res v govtovem oziru sili to posamezne organizacije, da tekmujejo med seboj, vendar pa glavna hiba tiči v tem, da one s tem tudi delavstvo razdvajajo, kar ima za posledico, da vse skupaj več ali manj životarijo. O kakem močnem kulturnem pokretu potemtakem tu ne more biti govora, kajti preveč se naše energije trošijo v medsebojnem tekmovalstvu ali bolje — sporih.

V preteklosti se je pokazalo, da nam »Čitalnica« ni mogla nuditi tega, kar pri se-stavi programa za njeno delovanje se nas ni primerno upoštevalo, četudi smo imeli mi v nji vedno večino. Zato je »Svoboda« rodila notranja potreba tistega zavednega delavstva v »Čitalnici«, ki je začutilo v nji sami neko praznoto. Naravno, kdo more zahtevati od nas, da danes, v dobi tako zmogovitega pohoda demokracije, da danes, ko velike socialne ideje prerajajo ves svet okoli nas, spimo mi spanje pravičnega, da ne bi skušali tudi mi doživeti tekovine modernega časa? Nam se je zahotelo na pot k novemu, boljšemu, vzvišenejšemu življenju! Danes nam ni dovolj, da se kaže na nas kot na hlapce. Mi pa ne moremo potrebovati vzgoje v malomeščanskem bontonu in bi radi vedeli kaj več; radi bi vedeli, kaj in čemu smo mi pravzaprav na svetu in zakaj smo mi danes to kar smo, kaj je po naravnem pravu pravično, kaj krivično, kaj je res kulturno ali nekulturno; hoteli bi vedeti za vse tiste steze, ki bi vodile naš delavski razred na lepša, boljša pota, hoteli bi priboriti delu tisto spoštovanje, ki mu gre! Vsa ta naša stremjenja niso našla pravega odmeva v »Čitalnici«, zato so šla naša pota narazen in »Čitalnici« to ni bilo baš v korist.

Ko se je ustanavljala »Svoboda«, se je skoro vse, kar je bolj »odličnega«, škodljivo posmehovalo; nobeden ni verjel v njeno življenje — »je mrtvo rojeno dete« so rekli. In res, ni bilo veliko upanja v njen uspešen razvoj, ker ni bilo ne veliko denarja in tudi ne ljudi. A danes? Ravno pri »Svobodi« vidimo, kaj je v stanu napraviti železna energija, pogum in disciplina. Naš dramatični odsek je prednašal na odru dela, katerih so se bali vsi drugi, če tudi so imeli vedno na razpolago tudi dovolj

študiranih ljudi. Ni bilo toliko zaželenih blamaž in blagajna se je včasih naravnost sijajno obnesla. Hoteli smo, da zmagamo in — zmagali smo!

Torej »Svoboda« stoji in bo stala bolj trdno kot vsa druga društva. Sprevideli pa smo, da ni vse tako kakor bi lahko bilo, ako ne bi bilo pri nas toliko razdvojenosti. Radi bi videli mi, da bi se že enkrat pričelo z vsestranskim, temeljitim in sistematičnim prosvetnim delom med nami. Zato so predlagali naši sodruhi odborniki v »Čitalnici«, da se tudi ona včlani pri centralni »Svobodi«. To je ena, druga pa je ta. Kakor smo povedali, je v »Čitalnici« večina delavcev, katerih želje pa se ni hotelo upoštevati od gotovih strani. Dogajalo se je celo, da je gotov krog ljudi okoli »Čitalnice« ignoriral vedno vse prireditve »Svobode«, medtem ko smo mi vedno posejali vse njene prireditve. Razumljivo je torej, če vidijo delavci edino garancijo, da se jih ne bo v bodoče izigravalo, v tem, da se »Čitalnica«, kot pretežno delavska organizacija, včlani pri »Svobodi«. »Čitalnico« je ustvarilo delavstvo, ono tvori večino v tej prosvetni organizaciji, temu pa naj se da sedaj tudi vidnega izraza. Če bi prišlo do razpusta »Čitalnice«, kar je sedaj prav lahko mogoče, pripadalo bi po dosedanjih pravilih vse premoženje tukajšnji osnovni šoli, proti čemur bi seveda tudi ne imeli nič, ako bi ne značilo to, da je potem to premoženje za vselej in za vse kulturne organizacije izgubljeno.

Torej kakor se iz vsega tega vidi, mi nismo prav nič zagrizeni, še manj pa kak prevratni element, ako hočemo iz »Čitalnice« napraviti delavsko kulturno središče.

Mi hočemo le, da tisti krog ljudi v »Čitalnici« opusti enkrat za vselej čisto nezadnjaška, protidelavska stremjenja. Hočemo, da bi tudi oni v bodoče gledali na četudi preprostejšega delavca, kot na vsem enakovrednega člana in človeka, ter se pridružili njegovemu stremljenju za bolj širokopotezno, bolj globoko kulturno in socialno delo. Tu bi želi uspehe, o katerih sedaj niti sanjati ne moremo. Apeliramo zato na vse, da naj se ne bojijo preveč bližine delavčeve suknje, ker tesno sodelovanje z nami delavci jim bo le v čast, nikoli pa v sramoto! Edino tukaj se bomo našli. Oni, ki se nas tako boje, naj bodo uverjeni, da so pri nas vrata za vsakogar odprta, da jih bomo edino po delu cenili in spoštovali in da bo nam tudi njihova pomoč vedno dobrodošla. — Svobodaš.

Kovinarji na Teznu in Mariboru.

Tajništvo posluje na Ruški cesti štev. 7 vsako nedeljo od 9. do 12. ure dopoldne in vsako sredo od 18. do 20. ure zvečer. Člani dobe istotam vse informacije.

Tvorniška založba perila

zato izredno nizke cene pri največji izbiri. **Samoveznice, nogavice, konfekcija, čevlji** pri

JOS. KARNIČNIK, Maribor
Glavni trg štev. 11

Zbirajte za tiskovni sklad

Eksportna hiša

„LUNA“

Maribor, Aleksandrova cesta

Najcenejši nakup galanterije, vezene, otroških igrač ter pletenine domačega izdelka:

otroške nogavice od Din 5.— naprej	
damske „ „ „ 7 — „	
moške nog (sokni) „ „ 6 — „	
vezene „ „ 1 — „	
čipke „ „ 1 — „	

Pleteni telovniki z rokavi, puloverji, cele oblike, perilo za dame in gospode, opreme za novorojenčke lastnega izdelka. Nadalje nudim: kravate, samoveznice, svilene trake, gumbce, sploh vse potrebščine za šivilje in krojače po brezkonkurenčnih cenah

Nabirajte nove naročnike!

Najcenejše potovalno sredstvo je kolo

WAFFENRAD

kajti z nakupom kolesa te zjamke si prihranite denar, čevlje in čas, obenem pa vsebuje isto najboljši material, ter si s tem prihranite nadaljne izdatke.

Glavno zastopstvo: Trgovina s kolesi

BOGOMIR DIVJAK

MARIBOR, GLAVNI TRG ŠTEV. 17

Ali ste že krili?
svoje potrebe v tiskovinah ■

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20